

Muhulane

Nr 7 (284)

Heinakuu 2013

Muhu leht

Muhumaa kaunimaid paiku avastamas

“Noored ja ääred” projekti koordineerib Eesti Noorsootöö Keskus ja selles osaleb kuni 1500 noort. Sel suvel külastavad noored oma eakaaslasi Eestimaa erinevates paikades. Koos luuakse reisi juht vaatamisväärsustest ja väärispaikadest läbi noorte silmade. Samuti arutatakse, kuidas tähistada viie aasta pärast saabuvat Eesti 100. aastapäeva oma kodukohtades.

Ka Muhu ja Tõlliste noortekeskuste noored osalesid üheskoos selles projektis. Sedakorda käisid Tõlliste omad meil külas, plaan on millalgi ka neile vastukülaskäigule minna.

Külaskäik oli vaid kahepäevane, kuid sellele vaatamata nägid ja kogesid noored nii mõndagi. Kindlasti oli üks meeldejäävamaid elamusi kanuumatk Väikeses väinas. Loomulikult käidi ära kõik niitlenda „kohustuslikud“ olulisemad vaata-



Said puule ringi peale (Tõlliste noored ja noorsootöötaja).

Aknakoolitus

TAVALINE, ERAKORDNE VÕI PÕNEV!

Esimesed kaks aknakoolituste õpituba on küs aljataka. Kokku kolm päeva, kus 15 erinevat osalejat on panustanud Muhu pastoraadihoone akende remontimisele ca 75 vabatahtlikku töötundi. „Töötasuks“ on meil mõnus ja toimekas seltskond, jagatud teadmised ja uued oskused.

Loe edasi lk 7.

misväärsused – jaanalinnutalu, Koguva muuseum, Üügu pank jne.

Esimese õhtu programmi rikastas Leisi noorte (noortegrupp „Mere-aetud“) projekti „Merereostus“ tutvustus Muhu noortekas. Leisi noored on ära teinud tänuväärse töö ja väärivad kindlasti kiidusõnu ning tunnustamist. Samuti nende juhendajad.

Samal õhtul jõudsimme ka arutada Eestimaa oleviku ja tuleviku üle ning teha plaane, kuidas suurt juubelit viie aasta pärast tähistada. Näiteks: „Teha „Eesti 100“ pulgakomme“, „Kuivastu-Virtsu sild valmis“, „Iga eestlane teeb Evelin Ilvesele kleidi“ jne.

Teisel päeval jõudsimme ka naabersaarele – huvi pakkusid

Kuressaare linnus, Kaali kraater, Angla tuulikud.

Muhumaa reisi mälestuseks ja samuti asjakohaseks kehakinnituseks sai kõigile külalistele tagasiteele kaasa antud ka korralik pagar Martini muhu leib.

Lühidalt „Muhulasele“

Arnek Muhu noortekast



**Meil on suur au kutsuda Teid
20. juulil Muhumaale
Eesti merenduse tähtsündmusele,
purjelaeva "Moonland" veeskamisele**

Pidu algab kell 16.00
ja jätkub laulude saatel Vanatoa Turismitalus
Laev, mida muhulased nimetavad uisuks,
saab vanade kommete järgi pühitsetud
Pakutakse õlut, hõrgutisi ja ehedat muusikat

Väinamere Uisu Ühing | info@uisk.ee | www.uisk.ee

ISSN 1736-289X



Põnevaid suveüritusi

5. juulil Väike Videviku-kontsert juba seitsmendat suve **Põitse Üiekopli õuel** algusega kl 20. Esineb ansambel "Klots".

13. juulil **Kuie valla kella kuiene simman Koguva Tooma õuel**. Sissepääs vaba.

Eestimaa Spordiliidu JÕUD noorte meistrivõistlused tennis toimuvad **8.-10. juulini** Muhu Tennisekeskuses Tamse külas. Peakohtunik Rene Busch.

Laupäeval, 20. juulil algusega kell 12.00 toimub **Külasema** Külakoja juures traditsiooniline **laulu- ja tant-supäev**. Külla tulevad Tallinna naisansambel „Meelespea“, Pärnu tantsurühm „Kajakas“ ning taidlejad Muhust ja Saaremaalt. Ootame aktiivset osavõttu. Kaasa võtta 3 eurot sissepääsuks ja hea tuju.

Hellamaa Külakeskuses toimuvad suve **igal kolmapäeval kl 18.30-20.30 vabas-tava hingamise grupisenaasid**. Info ja eelregistreerimine telefonil 5216 860, Tiia.

Käsitöönäitus Hellamaa Külakeskuses avatud E, K, R, L 9.00-15.00 ja T, N 9.00-18.00.
Vt infot ka teistel lehekülgedel!

Volikogu 12. juuni istungi päevakord:

1. Nõusoleku andmine kinnisasja omandamiseks (Lepiku küla Paali kinnistu).

2. Muhu Vabatahtliku Päästekomando hetkeolukorrast (vajadus tuletõrjetehnika uuendamise järele).

3. Tõmbekeskused Saare Maakonnas.

4. Muhu valla 2012. a majandusaasta aruande kinnitamine.

5. Muhu valla volikogu järgmise koosseisu liikmete arvu määramine, valimisringkonna moodustamine, mandaatide arvu määramine, valla valimiskomisjoni moodustamine.

6. Pooleliolevate projektide hetkeseisukorra tutvustamine.

Tähelepanu

Muhu Vallavalitsuse kassa on suletud: **15. - 28. juuli**, 14. - 16. august, 21. - 23. august, 11. - 17. november. Makseid on võimalik tasuda Muhu Vallavalitsuse arvele 1120228703 (Swedbank).

Mihkel Ling võitis Haanjamaal heinaniitmise võistlused

26. juuni Saarte Hääl andis teada, et XVI käsitsi heinaniitmise võistlused Võrumaal võitis rookatusfirma Muhro OÜ juhataja Mihkel Ling, kes osales heinaniitmise võistlustel esmakordselt ja oli ka kõige kaugemalt tulnud osaleja 19 niitja hulgas.

Plaani külas toimunud võistlusel hinnatakse peamiselt töö kvaliteeti. Võistlejail tuleb kahe tunni jooksul rohi niita paarisaja-ruutmeetriselt maalapilt.

“Põhikriteerium oli see, kui puhtaks maa niidetakse ja kui madalalt niidetakse. Kohtunikud tõstsid kaared rehadeka üles ja

hindasid ka kaartealust maad. Mutimullahunnikuid täis heinamaad oli küllaltki raske niita,” võttis võitja võistluse lühidalt kokku.

Muhu mehe tööriistad olid kohalike osalejate omadest erinevad. Vikatilüsi oli teistsugune ja imetleti ka ehtsaid sepa tehtud vikateid. Luiskamise tehnoloogiagi erines konkurentide töövõtetest.

“Ema ja isa olid ka kaasas ja kuulsid publiku arvamusi. Pealtvaatajad olid imestanud, et ei tea, kas niimoodi luisates vikat teravaks ka läheb. Kõrvalkrunti niitev osaleja arvas, et Võrumaal ei saa sellise vikatiga üldse niita.

Tõestas, et saab küll,” rääkis Mihkel Ling.

Oma esimese heinakaare niitis Mihkel Ling 8–9-aastaselt.

Võitjat autasustati kolmekilose koduleiva, nahast vöökoiti, Nopri talu meierei toodete ja potiroosiga.

16 aastat tagasi käsitsi heinaniitmise võistluse idee välja pakkunud ja võistlustel peakorraldaja rollis olnud Sulev Kraam rõõmustas, et ka üks muhulane otsustas Võrumaa ja üldse mandri meestega heinamaal rinda pista.

Osavõtjaid oli kuuest maakonnast.

Vallavalitsuse istungitelt

4. juuni

Väljastati ehitusluba

- OÜ-le Elektrilevi Rootsivere k Kaevu elektrivõrguühenduse pingeprobleemi lahendamiseks,

- Hellamaa k Rehe abihoone ehitamiseks,

- Kesse k Metsaonni matkamaja rekonstrueerimisele päästekordoniks.

Väljastati kasutusluba Elektrilevi OÜ-le

- Laheküla Lahe alajaama fiidri F2 pingi parendamiseks,

- Paenase k Põllu elektrivõrguühendusele.

Väljastati projekteerimistingimused

- AS-le Empower Kuivastu k Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee kapptelefonjaama elektrivõrguühenduse ehitamiseks,

- Külasema Kingissepa abihoone ehitamiseks.

12. juuni

Väljastati projekteerimistingimused

- EELK Muhu Katariina koguduse Liiva k Kiriku pastoraadihoone rekonstrueerimiseks,

- AS-le Empower Kallaste k Kasevälja elektrivõrguühenduse ehitamiseks,

- Simisti k Mardi suvila ehitamiseks,

- Hellamaa k Valdmaa elamu rekonstrueerimiseks,

- Mäla k Jaani-Andruse heitvee pinnasesse juhtimise süsteemi

ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba

- Räsä k Lahenurga aida ja kuuri ehitamiseks,

- Tamse k Jalaka abihoone ehitamiseks,

- Elion Ettevõtted AS-le Kuivastu k Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee mü S251 Huawei aktiivkapi ehitamiseks,

- Räsä k Põllu suvila ehitamiseks.

Väljastati kirjalik nõusolek suurkaevu rajamiseks

- Lalli k Põllu mü,

- Nautse k Odra mü.

Kooskõlastati Simsti k Mardi mü suurkaevu asukoht.

Väljastati kasutusluba Muhu Puidukoda OÜ-le Piiri k Puidu mü puidutöökoja laiendamisele.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Kinnitati Muhu ja Ida-Saaremaa vanurite hooldekodu rajamiseks vajaliku investeerimislaenu riigihanke korraldamiseks läbiviidud hanke tulemused. Parimaks pakumiseks tunnistati Hagen & Partners OÜ pakumuse riigihanke korraldamiseks summas 995 eurot, millele lisandub käibemaks, kokku kogusummas 1 194 eurot.

26. juuni

Väljastati projekteerimistingimused

- Nautse k Jaagu-Mihkli suvemaja ehitamiseks,

- Paenase k Asula elamu

rekonstrueerimiseks,

- Tamse k Jalaka elektrivõrguühenduse ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba

- AS-le Alexela Oil Liiva k Liiva tankla mü kütusemahutite vahetamisele,

- OÜ-le Elektrilevi Rannaküla Aeru alajaama fiidri F4 rekonstrueerimisele.

Väljastati kirjalik nõusolek Tamse k Jalaka mü suurkaevu rajamiseks.

Väljastati kaevetööde luba OÜ-le Ehitusteenus 10kV ning 0,4kV kaabelliinide ehitamiseks vastavalt Eesti Energia Võrguehitus AS poolt koostatud tööprojektile „Tusti-Muhu alajaamade vahele 10kV maakaabelliinide ehitamine. Muhu vald.“, töö nr. IS0511.

Otsustati jagada:

- Mõega k Saarevälja: Saarevälja ja Sillavärava;

- Rootsivere k Karjala: Karjala ja Karjaaru.

Eraldati vahendeid reservfondist (4 000 eurot tuletõrjeauto soetuseks, 3 000 eurot hajaasustuse programmi eraldisteks, 2 570 eurot lasteaiarühma renoveerimiseks, 1 700 eurot Piiri Magasiiaidale elekter, 1 195 eurot laenuhanke läbiviimiseks, 510 eurot veoauto).

Luba anti MTÜ Eesti Saarte Kultuuriühendus XVII Rahvusvaheline Muhu Tulevikumuusika Festival „Juu jääb 2013“ korraldamiseks Muhu saarel Nautse k Mihkli kinnistul 4.- 7. juulini.



15. juunil toimus Veski Valss, kus mängisid Saaremaa parimad lõõtsamehed. Kontsert oli väga menukas.

All: tantsuline hetk Muhu päevade avamiselt.
2 x Muhu Muuseum

Muhu Tänavatantsu Päevad 2013

Aeg: 16-18. august
Koht: Muhu noortekas
Treenerid: JJ Street tänavatantsukoolist
Osalustasu: 10 EURi
Sihtgrupp: Neiud-noormehed vanuses 11-17
Lisainfo: 5172 357 (Arnek)
Kohtade arv on piiratud!



Muhu Universum Krokett 2013

Augustis jõuab kolmandat suve Muhu saarele krocketiturniir, mida on peetud 2005. aastast.

Ürituse peakorraldaja Tapio Reini kinnitas, et tänavu tuleb osalema vähemalt 15 võistkonda, sh Soome saatkond Peterburist, samuti on esimest korda oodata soomlasi üle Eesti, kes on Eestisse kolinud 1990. aastatel. Krocketiturniirile sõidab igas eas inimesi üle Soome, tullakse nii bussiga kui oma

autodega. Tapio Reini sõnul on tegu eestlaste ja soomlaste ühise peoga, mis toetab Muhu saart – kõik auhinnad ja teenused võetakse Muhu saarelt. Ürituse läbiviimiseks korjatakse raha osalusemaksudest ja toetajatelt, kelleks on Soome *Biolan*, ajaleht *Baltic Guide* (selle omanik on seotud Muhu saarega), Radio Mania ja Haikarapesä puhkemaja (Põripõllu küla, Orissaare vald). Vabatahtlikke

aitajaid on ka muhulaste seas (kalurid jmt). Tapio tänab kõiki toetajaid ja ütleb tere tulemast huvilistele – õu on kogu ürituse ajal avatud igatüüpi meeli lahutama.

Üritus leiab aset 23.-25. augustini Nõmmküla Uietalus. 23. augusti õhtul astub kogunenud rahva ette ansambel Kolumbus Kris, kõiki turniiripäevi saadab taustaks 1960.-70. aastate (levi)muusika. Turniir ise algab laupäeval, 24. augustil kl 16. Seda jälgitakse ka Soomes.

Tapio Reini ütles Muhulasele, et alguses oli võistumängimine rohkem nali, nüüd juba treenitakse ja tehakse tõsiselt ettevalmistusi. Muhusse oodatakse umbes 500 inimest, kes läbi astuvad või kaasa võistlevad.

Muhu krocketihaamriga võideti sel aastal muuseas Tallinna Open.
Anu Pallas



Krocketiturniiri korraldaja Tapio koos abilisest poegade Mathiase (14) ja Jonathaniga (12) Muhu turniiri üle mõtteid vahetamas.

Krocketiturniir
Muhu Universum Krocket Tournament 2013
Nõmmkülas Uietalus
23.-25. augustil 2013
23. augusti õhtul esineb Kolumbus Kris

Mono-buss nr. 1 Muhu-Orissaare-Põide-Laimjala

Juba lähinädalatel hakkab Muhumaa ja naabervaldade teedel ringi vurama MONO ehk mobiilse noorsootöö buss. Tegu on nelja valla vahelise koostööprojektiga ja on suunatud eeskätt noortele.

Bussi värvikas seltskond pakub teile kõike - muusikat, sporti, kunsti, meisterdamist, seiklust, mängu, infot ning muidugi meelde jääva päeva!

Jälgige reklaami ja bussipeatuste graafikuid!

Hea suvekülaline,

Muhumaa rannad on kuulunud aastasadu Muhu kodude juurde. Siit on käidud leivakõrvast püüdmas ja vahel (vene ajal salaja) laidudel marjulgi. Meie merekaldad on harjunud lugupeitava käitumisega. Neid tuleb kohelda nagu elusolendeid: kuulutada, tunnetada, arvestada nii looduse jõudu kui tema erakordseid kingitusi. Randa tulles jõuad justnagu nähtamatu sõbrale külla.

Meie randa ei maksa trügida autoga, veel vähem „tümpsua“ autoga. Naudi automõnusi mujal. Merekalda sobib tulla jalgsi või jalgrattaga. Auto võib murelt jätta isegi sadade meetrite taha - siin huvitab sinu automark vähe. Pole mõtet sõita peaaegu merre, kui saad puhata juba mere äärde jalutamise ajal või jalgratast vändates. Pole vajadust kihutada ratastega vette ja siis panna autole peale veel signalisatsioon. Tehishääled lihtsalt ei sobi looduse keskele, rääkimata sobimatu käitumisest merekalda suhtes. Kui aga tõesti pole võimalik ilma autota randa minna, siis sõida ettevaatlikult, ära tolmuta ega pritsi jalgsi ja ratastel liikujaid.

Kui rannas puudub prügikast, siis võta oma prügi endaga kaasa. Ka prügikasti olemasolu juures katsu suhtuda oma ümbrusesse heaperemehelikult. Ei maksa jätta oma taarat ja muud prahti kohalike või lindude koristada – viimastelt võib see koguni elu võtta.

Katsu igal sammul mõista, et ka sina oled looduse osa – hoiu teda, siis hoiab tema ka sind.

Muhulane

18. juulil kell 18 toimub Vanatoa Turismitalu väljakul **Muhuvolle II etapp**.

Kinuõhtad Muhus. Mälestusi voastatest 1960 – 1988

„No olli üks paras kinul!“ ööti mõne jändi kohta. Vanad inimesed oo riakin, et kinu tulli Muhuse siis, kui venelane oma võimuga sisse tulli. Naad ju tullid kultuuri tooma ja Leenin olla üteln, et kinukunss oo kõige suurem kunss.

Vanaema riakis, et ta jätn koa oma talutööd pooleli, rakendan obuse vankri ette ja logistan Pädastest Kuivastu kinu voatama. Enne põle näin, targasti tegi, viisurit ta põle jõudn änam ää oodata.

Neh, Muhus olli neid kinukohti kuiekümnendatel üsna mitu. Piiri all, Tamse kuolimajas, Nõmmkülas endises kooskõimiskohtas (seda suurt kultuurimaja põle siis viel olngid), Hellamoal, Kuivastus sadamahoonne taga olli pitk madal maja, seda põle koa änam, siis mo eest olli Lõetsas koa kuskil (ma olli siis praktikal), aga see kadus ruttu sialt ää, Liiva vanas kuolis ja Pädaste Vanadekodu. Mool olli lapsena Liival kõige lisemal kinus kõia. Sõukest ühtejooni lektrivalgust es ole ja siis kinumiestel olli õues pisike popsuv jõujoam, misega valgust ja vuolu anti.

Vilmi pilti sai valge lina pialt näha, must valjuääldi kast olli sial all pörandal moas, pitk juhtme-soolikas taga. See ulatas taha kinuruumi luugist sisse. Nee kinuputkad ollid ikka õue eraldi ehitat. Tuletõrje olli selle koha pialt irmus kuri, sest vilmid ollid kergeti süttivad. Iljem tehti sõuksed vilmid, et pane või tikust tuli otsa, kustus kohe ää.

Suiõhtad seisid kaua valged ja siis pandi paks tekk akna ette, et pime oleks.

Paerguses vanas kuolimajas paramat kätt olli kuoli kõige suurem ruum (nüid oo vahesein ju ää võetud), lapsed mängsid vahetundes sial, sõid oma 5-kopikalise mooniseemnetega saia ja teevee ää (sojast lõunast põle keegid kuuln), võimeldi koa; õhta lükati puust pingid rivise ja võis vilmi voatama akata. Vanamad inimesed nurisesid küll, et selg väsib ää, põle ju kuskile toeta oln. Kinupilet maksis kõikse aeg 20 kopikid, lasteseanss 5 ja dokumentaalvilm 10 kopikid.

20 kopika eest sai sedaaegu Liivalt bussiga Orisaare või laevaga üle mere. Piletid müüsid ees laua pial Uisk, Edmund, vahel koa Väike (naad elasid siis sealsamas üle koridori), vahel koa Vesimoo Meinhard.

Vilmi näitas Keerd, Georg ja autujuht olli Prii, Kaljo. Viis korda nädalis võis Muhu erinevas kohas

vilme näha. Reede, laupa olli vaba.

Õhtati olli kinulisi küll, põle ju kodu muud meelelahutust oln. Nüid vanamad inimesed vahtivad viisurid ja nuored isivad arvutis. Ja kottu taheti teeste sekka minna. Kui ikka põle kuiva einaloogu moas oln või muud irmus pakilist, siis pesti silm-näod puhtaks, uimad ilbud ümber ja kinuse.

Ollid kohe kinuaiged, kis naljalt ühtegid vilmi vahele es jäta - Vanapoe lapsed, Tänav Viine, meiereist Shura. Shura olli siis pruutis inimene; mäleta, et suiõhta läksid Raimundiga meie majast mööda, Shural olli valgekirju kahar leit... ja kõrgemad kõpskingad jalgas, ise Raimundi nuki alt kinni. Nii kena poar!

Siis veel Risti Nete, ta olli kena tädi, alati naeruse näoga ja kiire pööruga. Lüpsis koloosi lehmi, käsitsi muidugid, kõik vesi ja sööt tulli ette vädada, aga ää ta jõudis! Et laudaaisi nii palju tunda põleks, panni kõvasti lõhnaeli piale. Üle kümne lehma olli talita ja nee vist ollid sedaaegu Raunmäe maja taga; see laut konutab sial veelgid, iljem ollid koloosi noorloomad sial.

Üks õige muhulane es jäta oma tüömuresid koa sinnapaika. Voatame kõik vilmi – kui meite ees pingi peal tonksab naene mehele ribidesse ja ütleb üle vilmieale valjuste: „Sa piad ikka meite vilja ää õsuma!“

Või jälle üks nuorik elas nii kangeste vilmielu sisse, et kiljatas ja ohkis või andis ead nõu, mis piaks tegema. Igav es ole kohe kuidagid ja sõukest uksest sisse-välja voorimist nagu iljem akkas, põle oln.

Nüid ma riagi sellest, miks üks nuor tüdriklaps selle kinuga õhtapimes rallima akkas.

Mool olli koa see kinupisik irmsaste kallal, aga mõte ja ameti õppemine sai müksu teesest asjast. Kõisime tüdrikutega juba Piiri all viiendas klassis, aga sialsed õpetajad es taha misgid pärast üldse, et lapsed õhtati uduumbe oma aega viitvad. Õppeedukus olli kõige tähtsam asi ja õhta kümnest pidi kenaste kodu olema. Kuolivahe-aegas es tohi koa vähemalt teiseks seansiks jäeda ja sellega olli üks kiusnooda vädamine ühtepuhku. Täiskasvanu pidi seltsis olema, siis lepitati veel. Ükskord jälle tahtsime nii kangeste teist vilmi koa näha. Kibelelime piale, aga irm olli suur ja tullime ää. Meitid olli kari lapsi, elasime juba Liiva külas, ega põleks kojo kauge minna oln.

Teese pääva kutsuti direktori

juure, et üks õpetaja oln koa Liival kinus ja lapsed oo irmsaste korda rikkun ja teist vilmi koa voatama jään.

Taplemine olli vali, lubati käitumisnnet alanda ja vanamad kutsuti kooli. Map tia, kuidas paergus oo, aga sedaaegu olli õpetajal vastuvaidlematult õigus ja vanamad kartsid koa neid. Me seletasime küll, et põle süidi, aga see õpetaja veel parastas, et näe, ise pioneerid ja valetavad! Õiendamist olli iganes palju ja lapsevanamad kisti koa kuoli; lõpuks tulli ikka üks tüdrik välja, kis tõeste olli teist vilmi voadan, aga selle isa olli sõjaveteran ja muidugid „õigel poolel“ ja ju ta asja paika panni.

Selle jahverdamise piale ma mõtlesigid, et kui suureks soan, õppen selle vilmiasja selgeks ja aitan nii palju kut soan, et lapsed kinus soaksid kõia. Meite saksa- ja inglise keele õpetaja Kesküla, Artur, olga muidu mis ta olli, ütles, et ega lapsed seda pilti seena pialt ää ep voata.

Eks neid kinumehaanikuid läks taris koa. 1967. voastal, kui ma Talina kuoli läksi, olli kolm gruppi ja igas kakskümmend viis õpilast, see olli seitsekümmend viis voastat. Ega poisid selle ameti piale es jää, palk olli pisike ja misgid soodustusi või korteri soamist põle loota oln. Enne sõjaväge ikka ollid ametis, aga pärast tahtsid autujuhiks soaja. Sõjaväes oln küll ea, kis vilme oskas näidata. Tüdrikud jälle es taha, et õhtad kinni.

Paljud jähid kinuse kohakaasluse alusel. Ah et mis see oo? Põhitükoht oo mõjal ja kohakaaslus ep tohi segada. Vat vene aegas olli nii palju tüöd, et seda es jõva keegid ää tiha. Maksud, mis maha läksid, põle märkimisviart oln. Kõik olli ploanimajandus, ikka viisvoastak kolme voastaga ja ameeriklastele järele ja ette minna. Nojah, paergu oo tahtmine viie rikkama riigi sekka piaseda.

Rändpunalipud ja reemiad... Igas kuus tullid vilmid, mis Talinast soadeti, ploan olli kas 200, 210 või veebruaris 190 rupla täis korjata. Kui raha vähem laekus, sai koosolekul „pähe“ ja reemiad muidugid es ole.

Vilmid ollid koa ühtepuhku sõjast, nõnna, et pisiksed poisid koa ää tüdisid ja mõni ütles, et ää sõukest vilmi rohkem too, justkut oleks oma tiha oln. Muidugid kenased vilme olli koa, Jaapani vanad samurai filmid „Punahabe“, prantslaste „Mees ja naine“, „Sher-

bouri vihmavarjud“, „Seikluste otsijad“, India kaheseerialised ja „Fantoomi“-vilmide seeria. Saksa DV omad, indiaanlaste vilmid „Suure Karu pojad“, „Surehand - indiaanlaste sõber“ Gojko Miticiga peaosas. Moakohtas es soa seda suurt lubada, et alla 16 a. keelatud ja ega siis seksi ega alasti naist es näidatagid. Kui „Viimse reliikvias“ Agnes ennast kivi taga kuivatab, oh sa aeg, kus üks liimikohtade ragin läbi aparaadi kõis. Eks sialt lõigati tükke välja ja pärast liimiti uuesti kinni.

Rändkinud said viimases järjekordas vilmid, enne ikka linna- ja suuremate asulate paik-kinud.

Soaremoale jõudsid nad näitamiseks 8-9 kuud iljem. Aga kõige rutem jõudis päralt Brezhnevi üllitis „Leiva maitse“ ja „Väike maa“ - nädalaga!!!

Seda mes soagid näha, sest üksigid inimene põle voatama tuln, välja kuulutama muidugid pidi. Aruanded tulli koa nõnna tiha, et vene vilmidele tulli kenasti kirjuta. Ikka väljamoale kassapildist, kus soolid puupüsti täis, ää võtta. Neid selleaegseid külastajate numbraid ep tasu märkigid uskuda, puha vale ja võlts. Reemia olli kohe läin ja riielda sai koa.

„Helisev muusika“ olli Talina kinudes kuude kaupa ja üle Eesti tehti moainimestele sõnna ühis-külastusi. See olli kohe elamus sii raskest tüös. Vahest oo moo kääst küsitud, et mis vilmi aegas kõige rohkem külastajaid oo kõin. „Kevade“ ikka, ei „Suvi“ ega „Viimne reliikvia“ põle sõukest massi kohale meelitan. Ma olli sedaaegu Tagaverel ja sial tullid vist ümbruskonna küladest puruvanad inimesed ja naesed sülelastega kohapiale. Tagavere pisike kuolisoal es mahuta neid kõiki ää ja ootasid õues, me tegime teese seansi. Piiril, Uiemõisas või mujal põle nii palju rahvast oln. Piiri mahutas koa kenaste üle 100, kas 130 – noh siis ollid „nina vastu lina“, aknapialsed ja uksealune umbtsel täis, nõnna et pane põikpuu ukse taha.

Korriarikkumisi suurt es ole. Kõige ullem aeg olli siis, kui poisid sügise või kevade vene kroonuse akkasid minema. Kui nad ikka õhta tullid, moani purjus! Ega neid es soa ukka koa mõista, see olli sõuke asi, et sa es tia ju, kas sialt üldse eluga tagasi soab.

(Järg tuleb edaspidi)

Margareta Kolk

2013. a murdevõistluse võidutöö



Muhu Põhikooli lõpetas XXXVII lend.
Fotol vasakult: Ander Lees, Eliis Paas, klassijuhataja Riina Hopp,
Mario Kasenõmm, Triin Jõepera, Johannes Mägi.

Triin Hopp

Kohad ja nimed luulekeeles

Tagumiku all Jaava muhu mies
 Lendurikiivriga
 Kihutab Aljava teel
 „Kesse leivad ühte kappi pani?”
 Mõtleb,
 Või oo Kapil Levalõpme aeg
 kää?”
 Hellamaalt täistuuril
 tühja kõhuga
 põrguinglina kihutades
 näeb mootorrattur, et Vanapagan
 tantsib Rässa teel Lõetsa saatel tangut.
 „Rootsi vere (rootsivere) olla
 muhulased ää lahjendanud. Linnuse
 all olla nähtud viimati puhastverd
 viikingeid. Raegma mehe Mõega
 läbi suri mõnigi neist. Iga küla oli
 lahingusse saatnud mehe või paar.
 Peale suurt verepulma jäi maha vaid
 paljas maa (pallasmaa).
 Veripunane,
 Rebas(t)ki
 poleks sel punasel nurmel
 eristanud. Paarkümmend vaenulist
 aeti Võlla...”
 Pea nüüd luiskamisega Piiri!
 Pädaste teel on keegi Oinas Liiva
 teele kuhjand - ratas lööb mehe all
 lulli. Või Lalli?
 Nurmenukud õitsevad...

Kunstniku nägemus

Vanamõisa koer pistn
 Tupenurme tustima
 Vahtraste all matn kondi
 Seda nägi Eduard.
 Viiralt.

2 x Boniflex

Muhu jooksjad III Hiiumaa maratonil

1. juunil toimunud III Hiiumaa maratonil osalesid mitmed Muhumaa jooksjad. Rasketes ilmastikuoludes toimunud maratonjooksu (42,2km) läbis 65 jooksjat. Tublide muhulaste kohad:
 18. Indrek Võeras 3.57,11;
 36. Vassel Kivisoo 4.38,03;
 43. Sander Vesikmeister 5.17,19;
 49. Jaan Rebane 6.10,43.
 21,1km pikkusel poolmaratonjooksul osales Anni Rebane, kes ajaga 2.53,04 saavutas 11. koha.



Arneki esiküljeloo kangelased Kala all koos (Muhu, Tõlliste, Leisi noored ja vanemad)

Jason Carter (UK)

"A mad genius with a lovely sense of humor" Mike Pachelli

"Nii nagu te pole veel kuulnud" (Satie, Sibelius, Albéniz, Bach...)
 hispaania kiitar, harf-kiitar + elektroonika + visuaal elektroonika

10.07 RIIHMÄGI (FIN)
 19.00 Vihred Talo
 12.07 TALLINNA MEREPÄEVAD
 19.00 Retisidama lava

"Põhi, lõuna, ida, lääts" (ajakäsitluse kava)
 hispaania kiitar, harf-kiitar

11.07 SEITSME LIIWA MUUSIKA
 19.00 Saka mõis
 13.07 VÕRU FOLKLOORIFESTIVAL
 18.00 Katarilina kiik
 17.07 VILJANDI
 19.00 Kohvik Fellin
 18.07 RAPLA
 19.00 Roheline Ait
 19.07 HIIU FOLK
 + Astrid Nõlvak, kandle ja laul 23.00 Kassari kabel
 20.07 MUHUMAA
 19.00 Katarilina kiik

Pilet TEUR!
 Õpilased, pensionärid,
 eetikokeelised TASUTA

KLASSIKA RAADIO

M U U I L M A M U U S I K A

Kontsert 20. juulil kl 19 Muhu Katarilina kirikus. Pileteid müüakse kohapeal.

Lisainfot ka: <https://www.youtube.com/watch?v=HOMnBclVBBI> <http://www.jasoncarter.net/>

Vanu pilt Muhust

Proua Maimu Arumäe saatis muuseumile kaks väga haruldast 1943. aastal tehtud fotot. Ühel on sõnnikotalgutel Pärasel hobuse-rakendis Pärase Tõnise Goori ehk Georgi Kokk. Teda rakendab Pärase Andrusse Vassel ehk Vassili Ausmeel. Paremal olev meesterahvas on tundmatu.

Teise pildi peal on Hellamaa Tuletõrjeühingu liikmed. Vasakult esimene Harald Hobustkoppel, Vassili Teiss, kellel süles tütrepoeg Peep, Joosep Tuust, Joosep Arumäe, tundmatu naine, Villem Keerd, tema taga tundmatu, Vassili Raim, tema selja taga poeg Eedi, Eedi taga tundmatud, Lepiku Armilde, lipuga tundmatu, tema kõrval Akiliina Roi, Endel Arumäe, rätikuga naine tundmatu, tema kõrval Niidi Heinrich, Aleksander Kokk.



Paremalt esimene on Hellamaa Tuletõrjeühingu esimees Andrei Ausmeel.

Ehk tunneb keegi ära ka tundmatuks jäänud isikud või parandab nimed, mis allakirjutatu telefonist kuuldu põhjal üles kirjutas.

Suur tänu ka kõigile, kes digitalgutest osa võtsid ja oma teadmisi jagasid. Pildid on endiselt nähtavad *facebook*'i digitalgute leheküljel.

Eda Maripuu
Muhu Muuseum

Turismiinfot leiab Meierei tagant

15. juunist alustas Liival Meierei hoone tagaosas tööd Turismiinfopunkt. **Turismiinfopunkt on avatud iga päev 11.00 - 18.00 kuni 20. augustini** k.a. Pakutakse erinevaid turismiinfo-kaarte, reisiruute, teavet majutus-, toitlustusettevõtete ja huviväärsuste kohta. Osta saab erinevaid turismitrükiseid ja postkaarte, samuti Muhu valla sümboolikaga meeneid.

Infot saab ka: tel.: +372 5855 5020, e-post: turism@muhu.ee

Vaba Rahva Laul 2013

20. augustil möödub 22 aastat Eesti taasiseseisvumisest. See lõpetas eestlaste osakaalu vähenemise kogu rahvastikust ja päästis eesti keele aeglasest kadumisest meie maal. Praegu vist ei kahtle keegi tolleaegse Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse õigsuses.

Täna on Eesti Vabariik eksisteerinud kauem kui sõjaeelne vabariik. Sellele tähtpäevale ongi pühendatud juba teine vabaõhukontsert Vaba Rahva Laul 20. augustil kell 15.00 Kuressaare

Lossihoovis. Kõlavad laulud ilusas eesti keeles ja saame näha ka rahvatantse, võimalus lauliku abil kaasa laulda ühislaulmisel.

Meile esinevad:

Ivo Linna, saadab ans. Helios ja Kuressaare Linnaorkester, Uku Suviste, saadab end klaveril ja ka Kuressaare Linnaorkester, Boris Lehtlaan, saadavad Henn Rebane akordionil ja Tõnu Raadik viiulil.

Gerli Padar juhhib ühislaulmist ans. Onude saatel.

Rahvatantsurühmad "Piiprellid" ja "Õieti" Eena Margi juhendamisel Kontsert algab **20. augustil kell 15.00 Kuressaare Lossihoovis**. 5-euroseks piletiks on jälle Vaba Rahva Laulik. Lapsed kuni 12 aastat (12 k.a) saavad kontserdile tasuta.

Kohtamiseni Vaba Rahva Laulul! Seniks kõigile ilusat suve!

Kontserdi korraldaja

Ülo Kannisto
tel. 5154202 zone@hot.ee

Aknakoolitus

Algus lk 1.

Kes olid osavõtjad, mida oleme jõudnud juba ära teha ja miks me üldse sinna läksime?

Omapoolse panuse on andnud Hellamaa, Igaküla, Linnuse, Nautse, Piiri, Rinsi, Vanamõisa ja Viira külad. Sealhulgas Muhu Muuseum, Muhu Noortekeskus ja Muhu Puidukoda.

Saaremaad esindas Petor Pesukov osatühingust "Esuteks" Kaarma vallast Pähkla külast.

Kohal oli alati uudishimulik Muhu pärandisalvestaja Ilmar Põldemaa Orissaarest, kes koos Muhu Noortekeskuse ja ühtlasi Viira küla esindaja Lembitu Valdmetsaga jäädvustasid kogu meie tegevuse filmilintidele.

Suur tänu Muhu juurtega sepp-restaauraator Maidu Müürisepale Rinsi külast Kupitselt, kes jagas meile akende metallmanustega suhtlemise kunsti. Ja muid nippe ka.

Esta Viiron, Raivo Mägi, Janek Vapper ja Meelis Mereäär on juba meile teada-tuntud meistrid.

Töös on meil hetkel kolm aknaplokki, mis ei ole küll algupärased, vaid valmistatud ja paigaldatud alles 1977. a. Täna on seegi paras vanus.

Kui keegi veel teab midagi

eelmiste vanade akende ja luukide, samuti uste saatusest, siis andke teada - Muhu Muuseum ootab.

Akende seisukorra hindasime päris heaks. Jätkuprojektina riskime enne talve kõik välimised aknaraamid korda teha. Ikka meie kõigi kaasabil.

Miks me asendame 1970. aastatel moodi läinud puidust kitiilistud seekord linaõlist ja kriidist valmistatud kitiga ja miks me värvime aknad just linaõlivärviga, sellest me oma õpitoas kõnelemegi ja oma käega kõik tehnikad ja materjalid ise ka läbi proovime. Uurime, kuidas käib akna proteesimine, sest mõni nendest vajab kahjuks hooldamatuse tõttu ka sellist abi. Lõpuks ka nipid, kuidas aknaid tihendada ja jälle paika rihtida.

Kõige tähtsam. Mida tähendab akna soojapidavus ja kaasaegne aken? Ja miks me vanu aknaid justkui põlgame? Kuidas hooldada akent aga nii, et oleks vähem tööd ja nad kauem kestaksid?

Kas sa tead, et....

"Reeglipäraselt hooldades kulub akna kontrollimiseks ja hooldamiseks igal aastal umbes 10 minutit, iga viie aasta järel 20 minutit ja iga viieteistkümnenda aasta järel 1,5 tundi.

Kui see aeg kokku liita ja jagada kolmekümne aasta peale, siis kulub iga akna hooldamiseks 15-20 minutit aastas. Töötasuks arvestatuna teeb see (endise) 100-kroonise tunnihinna puhul 30 krooni aastas pluss väike materjalikulu. Iga 30 aasta möödudes tehtavate veidi põhjalikumate tööde järel näevad aknad välja nagu uued." (Lea Täheväli Stroh. VANA AKEN).

Siinkohal täname Muinsuskaitseametit ja Muhu vallavalitsust, kes meid toetavad vajalike töövahendite ja remondimaterjalide muretsemisel.

Esimese koguse linaõlikitti ja linaõlivärvi, samuti vajalikud töövahendid ostsime seekord Tartust Hea Maja Poest <http://www.heamajapood.ee/>

Meie tegemisi külastas ka üks soomlastest turismigrupp, kes suure huviga kuulasid pastoraadihoone ajalugu ja uudistasid akende korrastamist. Kõige põnevamad olid nende jaoks aga õpitoa seinad, lagi ja põrand. Mida nad seal täpselt nägid, tasub nüüd oma silmaga vaatama tulla.

Kas sa tead, et pastoraadihoone korstnad on ilma jalgadeta? Ja katus vajab kiiresti abi.

Järgmine kord on meil ukсед ja aknad avatud neljapäeval ja reedel, 11. ja 12. juulil kella 17.00 - 20.00 reedel ja laupäeval, 26. ja 27. juulil kella 10.00 - 14.00

VEEL TÄHELEPANU!

Meil tekkis mõte korraldada juba augustikuus pastoraadihoones näitus **MUHUMAA AKNAD JA UKSED JUTUSTAVAD OMA LUGU.**

Selleks ootame konkureerima oma lugudega põnevaid ja omapäraseid aknaid ja klaasitud ukse, mis on kuskile paigale pandud kas paremaid aegu oodates või mingil põhjusel oled otsustanud nendest hoopis loobuda.

Olgu nad siis klaasitud või ilma, värvitud või pisut katki, üksik raam või terve aken koos lengiga. Hiirte näritud või koi puretud. Tähtis ei ole vanus, vaid lugu, mis selle akna või uksega kaasneb.

Igast külast vähemalt üks "esindaja"! Meil on ju 52 küla.

Küsi lisa ja kutsu kohale

Inna Ligi

innaligi@gmail.com tel 51 909 290; Muhu pärandikooli tegemiste edastaja

Hiiu Folk

Muusika ja fotoprogrammiga keskkonnaõhtud 15.-17. juulini.

Loodusmatkad:

18. juulil Pihla-Kaibaldi looduskaitsealal.

19. juulil Saarnaki laid (osalejate arv piiratud), Lepa-Anna radadel Kassaris ja Paluküla kiriku juurest ürgse kraatri vallile.

20. juulil matk Sõru rannajoont mööda ning öömatk Kalanas Hõbekala kohvik juurest.

Enamikule retkedele paluvad retkejuhid eelnevalt registreeruda aadressil inna.lepik@hiuufolk.ee Retkede osalemistasu jääb 1 ja 15 euro vahele.

Pärimusmuusikafestival Hiiu Folk leiab aset 18.-21. juulini Kassaris, Kärklas ning mujal Hiiumaal. Täpsema kava leiab veebilehelt www.hiuufolk.ee

Kodutehnikat saab kaitsta

Ruuterid, digiboksid, telerid jm seadmed soovitatakse äikese ajaks välja tõmmata nii elektri- kui kaablivõrgust. Oluline on seejuures meelde jätta, kuhu mingi juhe läks, et hiljem oleks lihtsam neid ka tagasi ühendada. Äikese möödudes saab seadmed voolu- ja internetivõrku tagasi ühendada.

Kogu kodune tehnika, sh telefon, teler, arvuti, digiboks, ruuter, kodukinosüsteem, on äikesest tingitud ülepingele tundlik ning võib pikselöögi tõttu muutuda kasutuskõlbmatuks. Kahju võib tekkida ka siis, kui äike tabab elektri- või telefoniliine kodust paari kilomeetri kaugusel. Ülepingest ja äikesest kahjustatud seadmetele tootja garantii ei kehti.

Ettevaatust, elekter!

Üle kahe kolmandiku lapsevanematest ei tea, kuidas ohutult eemaldada purunenud elektriliinist. Mahakukkunud liinist tuleb eemale liikuda kas jalgu üksteise vastu lohistades neid teineteisest eemaldamata või koos jalgadega või ühel jalal hüpates. Nii väldid eluohtlikku sammupinget, mis tekib kahel jalal astudes juhul, kui juhtme läheduses olev maapind on pingel all. Kollase elektriohu märgiga kohtadest ja mahalangenud elektrijuhtmetest tuleb eemale hoida. Ohtu märgates tuleb helistada Elektrilevi rikketelefonile 1343. Vt ka www.elektrilevi.ee/ohutus



Muhus jätkub AKNAKOOLITUS

neljapäeval ja reedel, 11. ja 12. juulil kell 17.00

reedel ja laupäeval, 26. ja 27. juulil kell 10.00

Liiva küla 180-aastasest PASTORAADIHOONES

Osavõtt on tasuta, tuleb ainult ise kohal olla!

* Meie ukсед ja aknad on avatud just sinule, sest sul on hellad käed.

* Sa oled juba tuttav vanade akendega või tahad nendega sõbraks saada.

* Tule ja õpime koos, kuidas neid aidata.

* Saadud oskust saad siis omakorda edasi jagada.

Muhu Pärandikooli tegemisi toetavad EELK Muhu Katariina kogudus, Muinsuskaitseamet, Muhu Vallavalitsus, Muhu Muuseum.

Küsi lisa innaligi@gmail.com tel 51 909 290

Liiva postkontor on seoses puhkusega suletud 18.-31. juulil ja 17.-31. augustil. Orissaare postkontor on kuni 1. septembrini avatud E-R 9.00-12.00 ja 13.00-16.00.

Tartu mets
ostab
metsakinnistuid
Teeme teile parima
pakkumise!
tel 5557 7007
www.tartumets.ee

Liiva Raamatukogus näitus
"Kirjandusteadlane Maire Liivamets soovib. Liivametsa lugemisi nr 63-67".

* Ostan või üürin väikese korteri või maja Muhumaal. Tel. 50 72 533.

* Pakume puulõhkumiste teenust halumasina, samas müüa küttepuid. Tel. 5340 8138 Rein

Collester OÜ

Autoremont



Kere, veermiku ja mootori remonttööd

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Piduristend

Heitgaaside mõõtmine

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Võimalik ka ise meie juures oma autot remontida

Töökoda asub Soonda külas

vanas lauda kompleksis.



Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520:

Laadimiskopp

Muruniiduk (ketid või terad)

Ekskavaator

Pinnasesilur

Pinnase kobestaja

Võimalik rentida koos juhiga või ilma.

5067 502 - paavo@collester.ee

5273 775 - alan@collester.ee

Kui teil on aega vähe, siis tuleme ise autole järele, teeme korda ja toome pärast tagasi.

Pakume ka treilerveo teenust uue Brentexi treileriga.

Kirikuteated

EELK Muhu kogudus

Teenistused Muhu Katariina kirikus pühapäeviti kell 11.

Koguduseõpetaja Aare Luup, tel 56 903 327; muhu@eelk.ee

EAÕK

Rinsi

6. juulil kl 10 hingepalvus Liiva kalmistul

3. augustil kl 10 jumalik liturgia

Hellamaa

20. juulil kl 10 jumalik liturgia

Liiva hooldekodu

20. juulil kl 12 palvus.

Ülempreester Andreas Pöld

tel. 45 33 743, mob. 56 606 703

e-post andreas@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

1. juulil 81-aastane **Laine Heinsalu.**

Tunneme kaasa omastele!



Lõikuskuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Lilli-Vilhelmine Riis 91 (20.8)

Maimu Saarväli 90 (28.8)

Sofia Metsküla 86 (15.8)

Hilja Saksakulm 84 (5.8)

Vaike Ülem 84 (28.8)

Ilmar Rahu 83 (1.8.)

Olga Äkke 83 (13.8)

Johannes Meema 83 (24.8)

Ralf Saat 82 (13.8)

Ariada Rosing 81 (27.8)

Alvi Toom 80 (13.8)

Rein Väli 70 (13.8)



Jüri Merilaht 65 (3.8)

Rain Leht 60 (20.8)

Tõnu Ligi 60 (25.8)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Muhu Hooldekodu majas tegutsev väike tagasihoidlik juuksurituba on külastajatele avatud teisipäeviti 9.00-17.00. Kokkuleppel ka teistel päevadel ja kellaaegadel. Samuti on võimalik juuksur koju tellida. Teid teenindab FIE Luule Laaneväli. Info ja broneerimine telef 5666 3803.



Metsandus:

Müüme küttepuid pikku-sega 0,3 - 3 meetrit. Hind alates 28 eurot ruum; eraldi saada ka kase, tamme ja saare halgusid, samuti okaspuud.

Pakume kompleksiga küttepuid saagimis- ja lõhkumiste teenust.

Müüme servamata saematerjali ja planku: mänd, haab, lepp,

saar ja tamm

· Raietööde teostamine

koos oksa koristusega,

Lankide märkimine,

Metsamajandamiskavade tellimine.

· Piirisihide puhastamine.

Ostame parima hinnaga raieõigusi, metsamaad ja metsamaterjali.

Müüme sõelutud mulda, graniitkive, liiva ja killustikku.

Erinevate masinate ja seadmete rent.

Vaata ka

www.muhuvarahaldus.ee

Soovid müüa kinnisvara või vajad kinnisvara-alast konsultatsiooni?

Siis võta ühendust oma ala asjatundjatega!

Lauri Kolk, tel: 5191 2950, lauri@adrem.ee

Allan Pajus, tel: 56 900 411, allan@adrem.ee



Meie tegeleme Muhu ja Saaremaa kinnisvaraga juba aastast 2002! Külasta ka meie kodulehte www.adrem.ee

Augusti Muhulase materjalid on teretulnud 31. juuli õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.
Internetis www.muhu.ee - Uudised
Trükkitud Print Grupp 600 eks.
Hind 30 eurosent